

Asia Pacific

Bangkok
Beijing
Brisbane
Hanoi
Ho Chi Minh City
Hong Kong
Jakarta
Kuala Lumpur*
Manila*
Melbourne
Seoul
Shanghai
Singapore
Sydney
Taipei
Tokyo
Yangon

Europe, Middle East & Africa

Abu Dhabi
Almaty
Amsterdam
Antwerp
Bahrain
Barcelona
Berlin
Brussels
Budapest
Cairo
Casablanca
Doha
Dubai
Dusseldorf
Frankfurt/Main
Geneva
Istanbul
Jeddah*
Johannesburg
Kyiv
London
Luxembourg
Madrid
Milan
Munich
Paris
Prague
Riyadh*
Rome
Stockholm
Vienna
Warsaw
Zurich

The Americas

Bogota
Brasilia**
Buenos Aires
Caracas
Chicago
Dallas
Guadalajara
Houston
Juarez
Lima
Los Angeles
Mexico City
Miami
Monterrey
New York
Palo Alto
Porto Alegre**
Rio de Janeiro**
San Francisco
Santiago
Sao Paulo**
Tijuana
Toronto
Washington, DC

* Associated Firm
** In cooperation with
Trench, Rossi e Watanabe
Advogados

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG		
Ügyszám: IV/ 0 1 5 4 8 - 0 / 2023		
Kezelt: 2023 JÚL 11.		
Érkezés módja		
☐ POSTÁN	☐ @	EGYÉB: <i>Kézbosító</i>
Példány: <i>1</i>	Melléklet: <i>2</i>	Kezelőiroda: <i>30</i>

Hegymegi-Barakonyi és Fehérváry
Baker & McKenzie Ügyvédi Iroda

T. Alkotmánybíróság részére
1015 Budapest
Donáti utca 35-45.

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott [REDACTED] (a továbbiakban: "Indítványozó") [REDACTED]

Indítványozó elektronikus levélcíme: [REDACTED]

[REDACTED] mint indítványozó az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: "Abtv.") 26. § (2) bekezdése alapján a jelen alkotmányjogi panaszhoz I/1. sz. alatt csatolt ügyvédi meghatalmazással igazolt jogi képviselője, a **Hegymegi-Barakonyi és Fehérváry Baker & McKenzie Ügyvédi Iroda** [REDACTED]

[REDACTED] eljáró ügyvéd: dr. Hegymegi-Barakonyi Zoltán) útján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő.

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg, hogy az 583/2022. (XII. 28.) Korm.rendelet 1. és 2. §§-i (továbbiakban: "Módosító rendelet") által módosított, az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény veszélyhelyzet ideje alatt történő eltérő alkalmazásáról szóló 6/2022. (I. 14.) Korm.rendelet (továbbiakban: "Árrendelet") 2. § (1) bekezdés b) és c) alpontjai és 2/A. § (1) bekezdés b) és c) alpontjai ellentétesek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, az Alaptörvény XIII. cikk (1)-(2) bekezdésével, az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésével, az Alaptörvény M) cikk (1)-(2) bekezdésével, az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdésével, az Alaptörvény XV. cikk (1)-(2) bekezdésével, és az Abtv. 41. § (1) bekezdése alapján az alaptörvény-ellenes jogszabályhelyeket semmisítse meg.

1. A támadott jogszabály rendelkezések bemutatása

- (1) A Kormány 2022. február 1-jei hatállyal hatósági árat vezetett be az Árrendelet 1. sz. mellékletében felsorolt termékek vonatkozásában. Az Árrendelet Módosító Rendelet előtt hatályos 2. § (1) bekezdése előírta, hogy "[a] kereskedő az 1. sz. melléklet szerinti, 2021. október 15. napján forgalmazott termékek forgalmazására és naponta legalább a hét adott napjára vonatkozó, 2021. évi átlagos napi mennyiség árusítására köteles". Hasonlóképpen, a 2/A. § (1) bekezdés előírta, hogy "[a] kereskedő a 2. sz. melléklet szerinti, 2022. szeptember 30. napján forgalmazott termékek forgalmazására és naponta

legalább a hét adott napjára vonatkozó, 2022. évi átlagos napi mennyiség árusítására köteles".

- (2) Az Árrendelet Módosító Rendeletet megelőző szövegének értelmezésével kapcsolatban egy, az Indítványozó által indított közigazgatási perben a közigazgatási bíróság is megállapította, hogy az Árrendelet fenti rendelkezését akként kell értelmezni, hogy az Indítványozó a 2021-ben ténylegesen értékesített napi mennyiség értékesítésére köteles (nem pedig az Indítványozónál naponta átlagosan készleten lévő mennyiség értékesítésére, ahogy az Árrendeletet Módosító Rendelet előtt hatályos szövegét a hatóság értelmezte).
- (3) A Kormány a Módosító Rendelet megalkotásával 2023. január 12-ei hatállyal módosította az Árrendeletet. A Módosító rendelet 1. § és 2. §§-i akként módosították az Árrendeletet, hogy előírták, hogy a kereskedő köteles az érintett termékekből *„naponta legalább a hét adott napjára vonatkozó, [2021. ill. 2022. évi] átlagos napi, a kereskedőnél készleten lévő mennyiség árusítására”* (a támadott rendelkezések b) alpontjai) továbbá köteles az érintett termékekből *„készletét – szükség esetén [legalább a hét adott napjára vonatkozó, 2021. ill. 2022. évi átlagos napi, a kereskedőnél készleten lévő mennyiség] kétszeresének mértékéig – és a vásárlók számára történő kihelyezését olyan mennyiségben biztosítani, hogy az a vásárlók kiszolgálására - áruhiány elkerülésével - folyamatosan elegendő legyen.”* (a támadott rendelkezések c) alpontjai).
- (4) A Módosító Rendelet folytán az Árrendelet az Indítványozóra nézve két vonatkozásban lett terheesebb (két új kötelezettséget rótt az Indítványozóra). Egyfelől, a 2021. ill. 2022. évi, a hét adott napján átlagosan értékesített mennyiség helyett immár a hét adott napján átlagosan készleten lévő mennyiség értékesítésére lett köteles. Másfelől, ha a folyamatos kiszolgálás miatt ez szükséges, a 2021. ill. 2022. évi, a hét adott napján átlagosan készleten lévő mennyiséget meghaladóan is köteles értékesíteni meglévő készletét egészen a 2021. ill. 2022. évi, a hét adott napján átlagosan készleten lévő mennyiség kétszereséig terjedő mértékben.
- (5) A Módosító rendelet preambuluma a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról szóló 2021. évi XCIII. törvény (továbbiakban: **"Felhatalmazó törvény"**) 80. és 81. §§-ra, mint felhatalmazó rendelkezésekre hivatkozott.
- (6) A Felhatalmazó Törvény az idézett jogszabályhelyeken felhatalmazta a Kormányt arra, hogy *[...] veszélyhelyzet idején az állampolgárok élet-, egészség-, személyi vagyon- és jogbiztonságának, valamint a nemzetgazdaság stabilitásának garantálása érdekében rendeletével egyes törvények*

alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, és egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat."

- (7) A felhatalmazás azonban nem korlátlan. A Felhatalmazó Törvény lefektette a legitim cél, valamint a szükségesség és az arányosság mércéjét, melyek a veszélyhelyzeti jogalkotásnak is alkotmányos standardjai. A legitim célokat tekintve, a Kormány rendeletalkotási hatáskörét *"a személyes szabadsággal és az életkörülményekkel, a gazdaság- és ellátásbiztonsággal, a közösségeket érintő biztonsági célú korlátozásokkal és a lakosság tájékoztatásával, az állami és önkormányzati működéssel, a törvényes rend, a közrend és közbiztonság megóvásával és helyreállításával, az országvédelemmel és országmozgósítással összefüggő, a [...] veszélyhelyzetet kiváltó esemény, megelőzésével, kezelésével, felszámolásával, továbbá káros hatásainak megelőzésével, illetve elhárításával közvetlenül összefüggő szabályozási tárgykörben gyakorolhatja."*
- (8) A Módosító Rendelet nem jelöli meg, hogy a kereskedők számára előírt további értékesítési kötelezettségek előírása a fent felsoroltak közül melyik célt szolgálja, csupán általánosságban hivatkozik a Felhatalmazó Törvényre.
- (9) A Felhatalmazó Törvényben lefektetett szükségesség és arányosság mércéje szerint a Kormány rendeletalkotási hatáskörét *"a [...] veszélyhelyzetet kiváltó eseményhez igazodó szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan - a [...] veszélyhelyzetet kiváltó esemény megelőzése, kezelése, felszámolása, továbbá káros hatásainak megelőzése, illetve elhárítása céljából gyakorolhatja."*
- (10) A Felhatalmazó Törvény szerint továbbá alapjogok korlátozására csak a Felhatalmazó Törvényben meghatározott célokhoz feltétlenül szükséges mértékben és azzal arányosan kerülhet sor, alapvető jogok felfüggesztésére pedig csak akkor, ha a korlátozás nem elegendő és a különleges jogrendet kiváltó esemény megelőzése, kezelése, felszámolása, továbbá káros hatásainak megelőzése, illetve elhárítása más módon nem garantálható.

2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje

- (11) Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panaszt a 26. § (2) bekezdésben meghatározott esetben az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznyolcvan napon belül lehet írásban benyújtani.
- (12) Az Árrendelet jelen alkotmányjogi panaszban támadott módosítására a Módosító rendelet hatálybalépésével, 2023. január 12. napján került sor. Az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésének időpontja ez az időpont.

- (13) Ennek megfelelően az Indítványozó rögzíti, hogy az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidő megtartásra került.

3. Az Indítványozó érintettségének, a jogszabály hatályosulása folytán közvetlenül bekövetkező jogsérelemnek és a jogorvoslati jog hiányának a bemutatása

- (14) Az Indítványozó jelen alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja és az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján terjeszti elő, miszerint *"az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen akkor is kezdeményezhető az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján, ha az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az Indítványozó már kimerítette."*
- (15) Az Alkotmánybíróság a személyes érintettséggel kapcsolatos gyakorlatát a következőképpen foglalta össze. *"Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) és d) pontja szerinti alkotmányjogi panasz jogintézményének egyaránt elsődleges célja [...] az egyéni, szubjektív jogvédelem: a ténylegesen jogsérelmet okozó alaptörvény-ellenes jogszabály, illetve alaptörvény-ellenes bírói döntés által okozott jogsérelem orvoslása. [...] a panasz befogadhatóságának feltétele az érintettség, nevezetesen az, hogy a panaszos által alaptörvény-ellenesnek ítélt jogszabály a panaszos személyét, konkrét jogviszonyát közvetlenül és ténylegesen, aktuálisan érintő rendelkezést állapít meg, s ennek következtében a panaszos alapjogai sérülnek"* (33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [61]-[62], [66]); (3367/2012. (XII. 15.) AB végzés, Indokolás [13], [15]).
- (16) Az Árrendelet hatálya az üzletben vagy bevásárlóközpontban folytatott kereskedelmi tevékenységet és csomagküldő kereskedelmi tevékenységet végző, az Árrendelet szerinti termékek valamelyikét 2021. október 15-én ill. 2022. szeptember 30-án árusító kereskedőkre terjed ki.
- (17) Az Indítványozó köztudomásúlag olyan bolti kiskereskedelmet folytató gazdasági társaság, aki az Árrendelet szerinti valamennyi terméket értékesítette 2021. október 15-én ill. 2022. szeptember 30-án. Mindezek folytán a Módosító Rendelet az Indítványozóra közvetlenül és aktuálisan alkalmazandó. A személyes, közvetlen és aktuális érintettség mind a Módosító Rendelet hatályba lépésének napján, mind jelen alkotmányjogi panasz előterjesztése idején fennáll.
- (18) A Módosító Rendelettel módosított Árrendelet közvetlenül, bírói döntés nélkül jogsérelmet okoz az Indítványozónak, mert a módosított jogszabályi

rendelkezéseket bírói döntés nélkül is alkalmazni köteles ami a jelen panaszban írtak szerint Alaptörvényen biztosított jogai sérelmével jár.

- (19) A Módosító Rendelet által előidézett sérelem és alaptörvény-ellenesség orvoslására Indítványozónak az alkotmányjogi panaszon túlmenő jogorvoslati eszköz nem áll rendelkezésére.

4. Annak bemutatása, hogy a felmerült kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségű

- (20) Az Abtv. 29. § alapján *"az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt [...] alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be."*
- (21) Az alkotmányjogi jelentőségű kérdés fennállása szempontjából azt szükséges vizsgálni, hogy a panaszban hivatkozott, Alaptörvényben foglalt jog sérelme bekövetkezett-e.
- (22) Az alapvető jelző az alkotmányjogi kérdés jelentőségéhez kapcsolódik. Az Alkotmánybíróság megállapította e kritérium érvényesülését ott, ahol a testület érdemi határozata a jövőre nézve megfogalmazhatja azokat a szempontokat, amelyeket figyelembe véve a jogalkalmazók hasonló ügyben kellőképpen mérlegelni tudnak (3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [33]; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [21]). Az alkotmányjogi kérdés az egyedi ügyön túlmutató jelentőségű akkor is, ha az jelentős gazdasági és társadalmi hatásokkal jár (ld. például a 3048/2013. (II. 28.) AB határozat).
- (23) A fent idézett gyakorlat alapján alkotmányjogi jelentőségű kérdés a különleges jogrendi jogalkotás alkotmányos határainak meghatározása, így annak eldöntése, hogy a Módosító Rendelet szerinti szabályozásra a különleges jogrend felhatalmazást ad-e. Alkotmányjogi jelentőségű kérdés az is, hogy ilyen árusítási kötelezettségek előírása összeegyeztethető-e a jogállamiság, a tulajdonhoz való jog, a vállalkozás szabadsága, az egészséghez való jog és a hátrányos megkülönböztetés tilalmának alaptörvényi rendelkezéseivel.
- (24) A panasz megfelel az alkotmányjogi kérdés alapvetősége kritériumának is, mert a különleges jogrendi jogalkotás olyan új és tömegessé váló, a jogrendszer széles körét érintő jelenség, amelynél különös jelentősége van az alkotmányos korlátok kidolgozásának. Emellett az alapvető élelmiszerek forgalmazására vonatkozó szabályok nyilvánvalóan az állampolgárok széles körét érintik és jelentős gazdasági és társadalmi hatásokkal járnak

5. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának érdemi indokolása

Az Alaptörvény megsértett rendelkezéseinek pontos megjelölése

(25) Az alkotmányjogi panasszal támadott Árrendeleti rendelkezések az Alaptörvény következő rendelkezéseit sértik:

- B) cikk (1) bekezdése: *"Magyarország független, demokratikus jogállam."*
- XIII. cikk (1)-(2) bekezdései: *"Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár. Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet."*
- XII. cikk (1) bekezdése: *"Mindenkinek joga van a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, valamint a vállalkozáshoz."*
- Alaptörvény M) cikk (1)-(2) bekezdései: *"Magyarország gazdasága az értékt teremtető munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik. Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait."*
- XX. cikk (1)-(2) bekezdései: *"Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez. Az (1) bekezdés szerinti jog érvényesülését Magyarország genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdasággal, az egészséges élelmiszerekhez és az ivóvízhez való hozzáférés biztosításával, a munkavédelem és az egészségügyi ellátás megszervezésével, a sportolás és rendszeres testedzés támogatásával, valamint a környezet védelmének biztosításával segíti elő."*
- XV. cikk (2) bekezdése: *"Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja."*

(26) Az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdése értelmében *"[a] törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak."* E rendelkezés alapján a részvénytársasági formában működő Indítványozót is megilletik a megjelölt alapvető jogok és az Indítványozó is jogosult alkotmányjogi panasz előterjesztésére annak érdekében, hogy ezen jogait érvényesítse.

6. A megsemmisíteni kért jogszabályi rendelkezések alaptörvény-ellenességének indokolása

- (27) Az alkotmányjogi panasszal támadott Árrendeleti rendelkezések az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseit az alábbiak szerint sértik.

6.1. A jogállamiság és a jogbiztonság sérelme

a) A kellő felkészülési idő sérelme

- (28) Az Árrendelet támadott rendelkezései ellentétesek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésben foglalt jogállamiság elvével, mert az alkalmazásukra való felkészüléshez a Kormány nem biztosított kellő felkészülési időt.
- (29) Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint *"[az] Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmére alkotmányjogi panasz csak kivételesen, a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás, valamint a felkészülési idő hiánya esetén alapítható"* (3427/2021. (X. 25.) AB határozat, Indokolás [21]; 17/2021. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [20]).
- (30) A kellő felkészülési idő követelményének lényegi eleme, hogy a jogszabályi rendelkezésnek mindazok a címzettjei, akik részére a jogszabály új, illetve többletkötelezettséget ír elő, a kötelezettségeiket teljesíteni tudják, illetve akaratuk ellenére ne kövessenek el köteleességszegést, ne valósítsanak meg jogellenes magatartást. A 28/1992. (IV. 30.) AB határozat szerint *"a jogszabály hatálybalépésének időpontját úgy kell meghatározni, hogy kellő idő maradjon [...] a jogszabállyal érintett személyek és szervek számára annak eldöntéséhez, hogy miként alkalmazkodjanak a jogszabály rendelkezéseire, az önkéntes jogkövetés személyi és tárgyi feltételeiről való gondoskodáshoz."*
- (31) Az Árrendelet támadott rendelkezései az Indítványozó számára azt írták elő, hogy az érintett alapvető élelmiszerek szokásosnak megfelelő mennyisége többszörösének beszerzéséről és forgalmazásáról gondoskodjanak mindösszesen 15 nap alatt, amely 15 nap ráadásul jelentős részben a karácsony és újév közötti, illetve az újévet követő szabadságolási időszakra esett.
- (32) Az élelmiszer és napi cikk kiskereskedelemben ugyanis a készlet – néhány, az Árrendelettel nem érintett terméket, pl. friss péksütemények kivéve – üzletmérettől és terméktől függően több napi, vagy akár heti forgalom kielégítését szolgálja.
- (33) Az Árrendelet Módosító Rendelet előtti szövegében szereplő *a hét adott napjára vonatkozó átlagos napi mennyiség* ragadja meg a szokásosnak tekinthető mennyiséget, ez ugyanis az a mennyiség, amely az árszabályozás

előtti, normál forgalomban az adott termékekből fogyott. Egyben ez az a mennyiség amire tényleges, valós fogyasztói szükséglet áll fenn.

- (34) Ehhez képest a Módosító Rendelet szerinti *a hét adott napjára vonatkozó átlagos napi, a kereskedőnél készleten lévő mennyiség* a készletezés fenti sajátosságai miatt önmagában többszörös mennyiséget jelent. A Módosító Rendelet szerinti kétszeres mennyiség pedig a legrövidebb készletezési idejű termékek esetén is megközelíti azt a mennyiséget, ami szokásosan egy hét alatt fogy el.
- (35) Az Árrendelettel érintett termékek volumenének ilyen növekedése legkevesebb a beszállítói szerződések jelentős mértékű újratárgyalását igényli, de valójában új beszállítók, sok esetben új importforrások felkutatását. Utóbbinak az oka az, hogy egyes Árrendelet szerinti termékek esetében a belföldi kínálat – ide értve a korábban már kialakított importcsatornákat is – nem elegendő arra, hogy az Árrendelettel érintett kereskedők az Árrendelet szerinti kötelezettségeiket teljesíteni tudják. Mindegyik esetben szükséges a beszerzési forrás felkutatása, a szerződéses tárgyalások lefolytatása, a logisztika kialakítása, új beszállítók és különösen új importtermékek esetén az élelmiszerbiztonsági és fogyasztóvédelmi követelményeknek való megfelelés biztosítása, stb.
- (36) Mindezekre a hatályba lépésig biztosított 15 nap nyilvánvalóan nem volt elegendő .
- (37) A fenti érvelés alapján az Árrendelet támadott rendelkezései ellentétesek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvével, mert kirívóan kevés felkészülési időt biztosítottak az Árrendelet módosítása által bevezetett változásokra való felkészüléshez.
- b) A jogalkotói hatalommal való visszaélés
- (38) Az Árrendelet támadott rendelkezései ellentétesek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésben foglalt jogállamiság elvével, mert a veszélyhelyzeti jogalkotás felhatalmazási kereteit túllépő szabályozást tartalmaznak.
- (39) A veszélyhelyzet a szomszédos országban (Ukrajnában) fennálló fegyveres konfliktus, illetve humanitárius katasztrófa magyarországi következményei kapcsán került kihirdetésre.
- (40) A Felhatalmazó törvény a veszélyhelyzeti jogalkotást a veszélyhelyzetet kiváltó esemény megelőzése, kezelése, felszámolása, továbbá káros hatásainak megelőzése, illetve elhárítása céljából teszi lehetővé.

- (41) A veszélyhelyzetet kiváltó esemény az, hogy a 2022. évben Oroszország ismét megtámadta Ukrajnát.
- (42) A veszélyhelyzetet kiváltó eseményt sem meg nem előzi, sem nem kezeli, sem fel nem számolja az, hogy a magyarországi kiskereskedelemben a korábbinál jelentősen nagyobb mennyiségű cukor, étolaj, búzaliszt, 2,8%-os tartós tej, sertéscomb, csirkemell, csirkefarhát, burgonya és tyúktojás elérhető hatósági áron. Senki nem gondolhatja komolyan ugyanis azt, hogy ezen körülmények Oroszországot a szomszédos állam ellen indított agresszió feladására késztetik.
- (43) Az Árrendelet Módosító rendelettel megállapított rendelkezései továbbá veszélyhelyzetet kiváltó esemény káros hatásainak megelőzésével, illetve elhárításával sem hozhatóak összefüggésbe. Az Árrendelet Módosító rendelettel megállapított rendelkezései kizárólag az Árrendelet szerinti hatósági áras termékek kiskereskedelemben minimálisan forgalmazott mennyiségét érintik. Annak, hogy Oroszország a 2022. évben ismét megtámadta Ukrajnát, nincs olyan hatása, hogy Magyarországon a korábbi szokásos mennyiséghez képest többszörös mennyiségű cukorra, étolajra, búzalisztra, 2,8%-os tartós tejre, sertéscombra, csirkemellre, csirkefarhátára, burgonyára és tyúktojásra lenne szükség. Ezen termékekből a szokásos, normál mennyiség forgalmazását az Árrendeletet korábbi szövege is biztosította, illetve az Árrendelet megalkotását megelőzően sem volt ezen termékekből hiány, ahogy azon környező és Ukrajnával ugyancsak szomszédos országokban sincs és nem is volt ezekből hiány, ahol e termékek forgalmazott minimális mennyiségét nem szabályozzák.
- (44) Az Árrendelet támadott rendelkezései a kiskereskedelmi árakat nem érintik, így az inflációval sem hozhatóak ezek az intézkedések összefüggésbe.
- (45) Az Árrendelet Módosító Rendelettel megállapított szabályai sértik a Felhatalmazó Törvény 80. § (3) bekezdésében rögzített szükségesség és arányosság ill. a Felhatalmazó Törvény 81. § (1) bekezdésében rögzített feltétlen szükségesség követelményét is. Feltéve, de meg nem engedve, hogy a szokásos, normál mennyiséget meghaladó mennyiség forgalmazására szükség van, bizonyan nem arányos és feltétlenül szükséges többszörös mennyiség forgalmazásának előírása.
- (46) Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata, hogy a jogalkotó joggal való visszaélése, azaz a rendeltetésellenes jogalkotás az érintett jogszabály alkotmányellenességére vezet. Az Alkotmánybíróság a 31/1998. (VI. 25.) AB határozatában kifejtette, hogy a jogintézmények célhoz kötött alkalmazásának a közjogban is érvényesülnie kell.

- (47) Az Alkotmánybíróság a 15/2021. (V. 13.) AB határozatban rámutatott, hogy: *„az alkotmányozónak nem volt célja a különleges jogrendi jogalkotót felhatalmazni sem arra, hogy a veszély leküzdésével össze nem függő alapjogkorlátozást vezessen be, sem arra, hogy egyes alapjogokat jobban korlátozzon, mint amennyire a rendkívüli körülmény indokolja”* Ezt az álláspontját az Alkotmánybíróság a 23/2021. (VII. 13.) AB határozatban is fenntartotta. Ezen határozatok szerint alkotmányossági kontroll alá esik az, hogy az alapjogot korlátozó szabály igazolható-e az adott veszélyhelyzettel szembeni védekezés jegyében, aminek keretében az is vizsgálendő, hogy a támadott szabályozás alkalmas-e a különleges jogrend bevezetésére okot adó körülmények elhárítására, enyhítésére.
- (48) Fenti érvelés alapján az Árrendelet támadott rendelkezései sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét, mert visszaélősszerű jogalkotást valósítanak meg.

6.2. A tulajdonhoz való jog sérelme

- (49) Az Árrendelet támadott rendelkezései ellentétesek az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való joggal és sértik az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdésében rögzített, kisajátításra vonatkozó alkotmányos garanciákat is. Az Árrendelet szükségtelenül és aránytalanul, az értékgarancia követelményét megsértve korlátozza, illetve elvonja Indítványozó tulajdonhoz való jogát.
- (50) Az alkotmányos tulajdonvédelem az állam számára kötelezettséget jelent. Ezt a 481/B/1999. AB határozat a következőképpen határozta meg: *„[a]z állam egyfelől - az alkotmányos kivételek lehetőségétől eltekintve - köteles tartózkodni a magán vagy jogi személyek tulajdonosi szférájába való behatolástól [...]”*
- (51) Az Alkotmánybíróság tulajdonhoz való jog sérelmére vonatkozó gyakorlata értelmében az Alaptörvény XIII. cikke két szempontból garantálja a tulajdonhoz való jogot. Egyrészt védi a megszerzett tulajdont az elvonás ellen, másrészt védi a már megszerzett tulajdont annak korlátozása ellen (3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [34]).
- (52) Az Alkotmánybíróság kiemelte, hogy a tulajdon védelmére vonatkozik az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében szabályozott alapjog-korlátozási teszt, az ún. szükségességi-arányossági teszt, ám a tulajdonhoz való jog esetében a szükségesség mércéje a közérdekűséghez igazodik: amennyiben a tulajdon korlátozása közérdekű célból történik, úgy e korlátozást pusztán ennek okán szükségesnek kell tekinteni. A szükséges tulajdon korlátozásnak is arányosnak kell azonban lennie, mely kisajátítás, illetve tényleges hatásaiban a

kisajátításhoz hasonló más korlátozások, különösen a polgári jogi tulajdon egyes részjogosítványainak korlátozása esetében a korlátozással arányos kártalanítás biztosításának kötelezettségét rója a jogalkotóra (5/2021. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [21]).

- (53) Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy bizonyos esetekben a tulajdon súlyos megterhelése is megkövetelheti a kisajátításhoz hasonló védelmet. Alkotmányosan a tulajdonos tulajdonosi pozícióját hátrányosabbá tevő, a tulajdonos számára tényleges, pénzben is kifejezhető hátrányt okozó jogszabályi előírások esetén a jogalkotó biztosítani köteles az értékgaranciát, vagyis a korlátozással arányos kártalanítást köteles fizetni.
- (54) Indítványozó az árusított élelmiszer termékeken továbbá az azok beszerzésére fordítható pénzügyi eszközökön polgári jogi értelemben is tulajdonjoggal rendelkezik, amely nyilvánvalóan az alkotmányos tulajdonvédelemnek is tárgya.
- (55) Az Árrendelet támadott rendelkezései által előírt értékesítési kötelezettség korlátozza és elvonja az Indítványozó hatósági áras termékeken és az azok beszerzésére fordítható pénzügyi eszközökön fennálló tulajdonjogából következő rendelkezési jogát, mivel arra kötelezi az Indítványozót, hogy az érintett pénzügyi eszközöket – a korábbiaknál nagyobb mértékben – fordítsa ezen termékek beszerzésére, majd a beszerzett és tulajdonában álló árukat meghatározott mennyiségben, rögzített – és az Indítványozó számára veszteséget okozó – áron értékesítse.
- (56) Az Árrendeletben meghatározott értékesítési ár jellemzően lényegesen alacsonyabb, mint az az ár, amiért a felperes a kötelezően értékesítendő hatósági áras terméket beszerzi. Így a rendelkezési jog korlátozásán túlmenően a felperes tulajdona a beszerzési és értékesítési ár különbsége vonatkozásában elvonásra kerül, oly módon, hogy azért az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdésében meghatározott teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás nem kerül megfizetésre Indítványozó számára. Az Árrendelet által előírt beszerzési, készletezési és értékesítési kötelezettség vonatkozásában az értékgarancia nem kerül biztosításra.
- (57) Fenti érvelés alapján az Árrendelet támadott rendelkezései sértik az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésben foglalt tulajdonhoz való jogot és az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdésben foglalt kisajátítás alkotmányos garanciáit, mert korlátozzák, illetve elvonják Indítványozó alkotmányos tulajdonhoz való jogát. A támadott rendelkezések nem felelnek meg a szükségességi-arányossági teszt és az értékgarancia követelményének.

6.3. A vállalkozás szabadságának sérelme

- (58) Az Árrendelet támadott rendelkezései ellentétesek az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésében és az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdésben foglalt vállalkozás szabadságával. Az Árrendelet szükségtelen és aránytalan módon korlátozza a hivatkozott alapjogot és kiüresíti annak lényeges tartalmát.
- (59) Az Alkotmánybíróság az 54/1993. (X. 13.) AB határozatában mondta ki, hogy a vállalkozás joga annyit jelent - de annyit alkotmányos követelményként feltétlenül -, hogy az Állam ne akadályozza meg, ne tegye lehetetlenné a vállalkozóvá válást. A vállalkozáshoz való jog nem csak a vállalkozás megkezdését védi, hanem a már megkezdett és folytatott vállalkozási tevékenységet is oltalomban részesíti (3194/2014. (VII. 15.) AB határozat; 3222/2019. (X. 11.) AB határozat). A vállalkozás megkezdésének szabadsága továbbá magában foglalja azt is, hogy a vállalkozási tevékenységgel szabadon fel is lehessen hagyni.
- (60) Az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdésének korlátozása kapcsán az Alkotmánybíróság a 3248/2014. (X. 14.) határozatában lefektette, hogy *"az államnak egyes gazdasági feltételek bevezetésével, átalakításával kapcsolatos jogalkotó tevékenység nyilvánvalóan csak alkotmányos korlátok között történhet, az nem válhat öncélúvá, vagy nem irányulhat valamely gazdasági szereplő ellehetetlenítésére."*
- (61) Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a vállalkozáshoz való jog, illetve a vállalkozás szabadsága részét képezi a szerződési szabadság biztosítása is.
- (62) Az Árrendelet támadott rendelkezései a szerződési szabadságba való beavatkozást jelentenek. Az Árrendelet támadott értékesítési kötelezettségre vonatkozó rendelkezései szerződéskötési kötelezettséget rónak az Indítványozóra eladói oldalon, meghatározott mennyiség vonatkozásában, meghatározott áron. Így az Indítványozó nem választhatja meg, hogy eladóként milyen szerződést kíván kötni, továbbá az értékesítendő mennyiség és kiskereskedelmi ár meghatározásával jelentős korlátok közé szorítják az Indítványozó által eladói oldalon megkötendő szerződések egyes tartalmi elemeit (mennyiség, ár). Az Árrendelet támadott értékesítési kötelezettségre vonatkozó rendelkezései egyidejűleg beszerzési is kötelezettséget rónak az Indítványozóra, vagyis szerződéskötési kötelezettséget teremtenek az Indítványozó részére vevői oldalon. Így az Indítványozó nem választhatja meg, hogy milyen szerződést kíván kötni, továbbá a beszerzendő minimális mennyiség meghatározásával jelentős korlátok közé szorítják az Indítványozó által vevői oldalon megkötendő szerződések egyes tartalmi elemeit (mennyiség). Így az Indítványozó sem eladóként, sem vevőként választhatja meg teljes körűen, hogy milyen tartalommal kíván szerződni.

- (63) Az Árrendelet támadott rendelkezései által előírt értékesítési kötelezettség további jelentős veszteség viselésére kötelezi az Indítványozót. Nagy mennyiségű árú vonatkozásában veszteséges értékesítés előírása a vállalkozás gyakorlásához való jog kiüresítése, alaptörvény-ellenes korlátozása.
- (64) Az Árrendelet támadott rendelkezései sértik az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésben foglalt, az alapjog korlátozás standardjaként funkcionáló szükségességi-arányossági tesztet. Az Árrendelet támadott rendelkezései a 6.1. b) alpontban hivatkozottak szerint nem szükségesek a felhatalmazó rendelkezések által meghatározott cél eléréséhez.
- (65) Fenti érvelés alapján az Árrendelet támadott rendelkezései sértik az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésében és az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdésében foglalt vállalkozás szabadságát azáltal, hogy önkényesen beavatkozik az Indítványozó által kötött magánjogi szerződésekbe, valamint többlet értékesítési kötelezettséget rónak az Indítványozóra.

6.4. Az egészséghez való jog sérelme

- (66) Az Árrendelet támadott rendelkezései ellentétesek az Alaptörvény XX. cikk (1)-(2) bekezdésében foglalt egészséghez való joggal, valamint az ennek előmozdítására hivatott állami intézményvédelmi kötelezettséget is megsértik. Az Árrendelet nem alkalmas a hivatkozott alapvető jog és intézményvédelmi kötelezettség védelmére, előmozdítására.
- (67) E jog tartalmát az Alkotmánybíróság a 3132/2013. (VII. 2.) AB határozatában értelmezte, mely szerint a az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdése az alapjog alanyi oldalát, a (2) bekezdése pedig annak objektív, intézményvédelmi oldalát tartalmazza. A testi és lelki egészséghez való jog szoros összefüggésben áll az emberi méltósághoz való jogból levezetett testi-lelki integritáshoz való joggal, s mint ilyen, az ember egészségének megőrzésére szolgál (Indokolás [57]-[61]).
- (68) Az Alkotmánybíróság az egészséghez való jog biztosítását olyan alkotmányos állami feladatként értelmezte, amelyet az Állam a központi szervei és a helyi önkormányzati szervek rendszere révén valósít meg. Ennek keretében az Állam – többek között – az egészséges élelmiszerekhez való hozzáférés biztosítására köteles.
- (69) Az Árrendelet támadott rendelkezéseivel a Kormány kifejezetten egyes egészségtelen élelmiszereknek a tényleges, valós szükségleteket többszörösen meghaladó mennyiségű fogyasztását ösztönzi azzal, hogy ezek tényleges, valós szükségleteket többszörösen meghaladó mennyiségű értékesítését írja elő egy olyan jogszabályi környezetben, amely ezen termékek árát mesterségesen

alacsony szinten tartja. Mind a cukor, mind az étolaj olyan élelmiszerek, amelyeket maga a jogalkotó is egészségtelennek tekint a "népegészségügyileg nem hasznos élelmiszerek"-re vonatkozó népegészségügyi adóról szóló tv. (2011. évi CIII. tv.) vagy a közétkeztetéséről szóló rendelet (37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet) tükrében. Az Árrrendelet támadott, az egészségtelen termékek túlfogyasztását eredményező rendelkezései ellentmondanak az Állam Alaptörvény XX. cikk (2) bekezdésében írt kötelezettségének

- (70) Az is világos, hogy az Árrrendelet szerinti, mesterségesen alacsony árszinten tartott termékekre az Árrrendelet támadott rendelkezéseivel előírt, a tényleges, valós szükségleteket többszörösen meghaladó mennyiségre vonatkozó értékesítési kötelezettség az érintett termékek túlfogyasztását ösztönzi az egyéb élelmiszertermékek kárára. Ez az egyoldalú táplálkozás irányába tereli a fogyasztókat. Mindeközben népegészségügyi cél a változatos és kiegyensúlyozott étrend elősegítése (ld. pl. a 37/2014. (IV.30.) EMMI rendeletet). Az Árrrendelet támadott, az egyoldalú étrend kialakítását segítő rendelkezései ellentmondanak az Állam Alaptörvény XX. cikk (2) bekezdésében írt kötelezettségének.
- (71) Az Árrrendelet támadott rendelkezéseivel előírt, a tényleges, valós szükségleteket többszörösen meghaladó mennyiségre vonatkozó forgalmazási kötelezettség végül gyengébb minőségű termékek értékesítésére vezet egyfelől azért, mert az előírt mennyiség forgalmazásához a gyengébb minőségű áruk beszerzése is szükségessé válik, másfelől mivel ezen termékek forgalmazása az Árrrendelet szerint árszabályozás okán eleve veszteséges a kereskedők számára, így a többszörös mennyiség forgalmazására irányuló kötelezettség a gyengébb minőségű és ezért olcsóbb termékek beszerzésére és forgalmazására ösztönzi a kereskedőket, mert így tudják veszteségüket csökkenteni. A gyengébb minőségű élelmiszerek forgalmazásának elősegítése is ellentmond az Állam Alaptörvény XX. cikk (2) bekezdésében írt kötelezettségének.
- (72) Fenti érvelés alapján az Árrrendelet támadott rendelkezései sértik az Alaptörvény XX. cikk (1)-(2) bekezdéseiben foglalt egészséghez való jogot és az Állam intézményvédelmi kötelezettségét.

6.5. A hátrányos megkülönböztetés tilalmának sérelme

- (73) Az Árrrendelet támadott rendelkezései sértik az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében foglalt hátrányos megkülönböztetéstől mentes elbánáshoz való jogot. A támadott jogszabályi rendelkezések a szabályozás szempontjából összehasonlítható helyzetben lévő gazdasági szereplők számára különböző elbánást valósítanak meg. A megkülönböztetésnek semmilyen ésszerű indoka nincs.

- (74) Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a hátrányos megkülönböztetés tilalma megilleti a jogi személyeket, mint Indítványozót is (21/1990. (X. 4.) AB határozat).
- (75) Egyfelől, az Árrendelet támadott rendelkezéseinek személyi hatálya csak az üzletben vagy bevásárlóközpontban kereskedelmi tevékenységet folytató kereskedőre, valamint a csomagküldő kereskedelemre terjed ki. A szabályozás szempontjából azonban ezekkel a kereskedelmi formákkal minden szempontból összehasonlítható helyzetben vannak az egyéb értékesítési formák, például a piacon való értékesítés, különösen olyan nem saját termelésű élelmiszeripari termékek esetében, mint az étolaj, a liszt, tartós tej vagy a cukor melyeket minden kereskedő nagykereskedőtől, gyártótól szerez be. A háború negatív hatásainak kezelése szempontjából is közömbös, hogy valaki az Árrendelet által érintett kereskedőknél vagy piacon vásárol élelmiszert.
- (76) Másfelől, az Árrendelet támadott rendelkezéseinek tárgyi hatálya csak egyes élelmiszerekre terjed ki. A szabályozás szempontjából azonban ezen élelmiszerek gyártóival, termelőivel minden szempontból összehasonlítható helyzetben vannak a hasonló, az Árrendelet hatálya alá nem tartozó alapvető élelmiszer termékeket gyártó, termelő személyek. Utóbbiakat az Árrendelet támadott rendelkezései hátrányosan megkülönböztetik, mert azzal, hogy az Árrendelet hatálya alá tartozó termékekre többszörös forgalmazási kötelezettséget írnak elő az ezen termékekre érvényesülő mesterségesen alacsony szinten tartott árak mellett, az Árrendelet szerinti élelmiszerek forgalmát mesterségesen növelik és az egyéb alapvető élelmiszerek forgalmát mesterségesen csökkentik.
- (77) Az egységes szabályozás hiányával az Állam a tulajdonhoz való jogot és a vállalkozás szabadságát nem biztosítja egyenlő feltételekkel az élelmiszerkereskedők, gyártók és termelők számára.
- (78) Fenti érvelés alapján az Árrendelet támadott rendelkezései sértik az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében foglalt hátrányos megkülönböztetés tilalmát.

6.6. Versennyel és fogyasztóvédelemmel kapcsolatos állami kötelezettségek megsértése

- (79) Az Árrendelet támadott rendelkezései sértik az Állam Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésében foglalt, a tisztességes gazdasági verseny feltételeinek biztosítására, az erőfölénnyel való visszaéléssel szembeni fellépésre és a fogyasztók jogainak védelmére vonatkozó kötelezettségeit. Az Árrendelet támadott rendelkezései erőfölényes helyzetet alakítanak ki ill. erősítenek meg

a kiskereskedők beszállítói javára, továbbá kifejezetten a fogyasztói érdekekkel ellentétes vásárlói környezetet teremtenek.

- (80) Az Alaptörvény idézett rendelkezései által deklarált követelmény, hogy az Állam biztosítsa a gazdasági verseny feltételeit. A versenyt sértő magatartások, illetve cselekmények kapcsán külön kiemeli az Alaptörvény az erőfölénnyel való visszaélést, amellyel szemben feltétlenül fel kell lépnie az Államnak. A verseny tisztasága mellett az Államnak a fogyasztók jogait is biztosítania kell, hiszen a tisztességes verseny mellett is sérülhetnek ezek a jogok.
- (81) A tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 21. §-a rendelkezik a gazdasági erőfölénnyel való visszaélésről. A jogszabályhely a) pontja értelmében visszaélésnek minősülhet az üzleti kapcsolatokban tisztességtelen vételi vagy eladási árakat megállapítani, vagy más módon indokolatlan előnyt kikötni, vagy hátrányos feltételek elfogadását kikényszeríteni.
- (82) Az Árrendelet támadott rendelkezései erőfölényt teremtenek az Árrendelet által érintett termékeket beszállító személyek számára, akik Indítványozót látják el a hatósági áras termékekkel. Mivel az Árrendellel érintett kereskedők kötelesek az adott terméket többszörös mennyiségben értékesíteni, ezt a mennyiséget be is kell szerezniük. Ez a beszállítók számára erőfölényes helyzetet teremt, mivel a kiskereskedőnek nincs választási lehetősége, így semmilyen alkupozíciója sem. A beszállítók bármikor kihasználhatják az Árrendelet támadott rendelkezései által számukra mesterségesen teremtett erőfölényes helyzetet és tisztességtelen, visszaélésszerű árakat és feltételeket szabhatnak meg a hatósági áras termékek vonatkozásában.
- (83) Az Árrendelet támadott rendelkezései ezáltal ellentmondanak az Állam azon kötelezettségének, hogy fellépjen az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, hiszen maga teremti meg ennek lehetőségét.
- (84) Az Állam köteles a fogyasztók jogainak védelmére is. A fogyasztói jogok védelme a fogyasztó és a vállalkozás közötti aszimmetrikus helyzetek (információ, érdekelttség) jogi ellensúlyozását jelenti és nem azonosítható a fogyasztók gazdasági érdekeinek védelmével, különösképpen azzal nem, hogy a fogyasztók egyes termékeket mesterségesen alacsony áron és mesterségesen megnövelt készletekből vásárolhassanak meg.
- (85) A fogyasztók jogainak védelme arra azonban kiterjed, hogy a fogyasztók védelmet élvezzenek a fogyasztói döntéseik tisztességtelen befolyásolásával szemben. Indítványozói álláspont szerint egyes mesterségesen alacsony árú termékekre többszörös forgalmazási kötelezettség kikényszerítése sérti a fogyasztók ezen jogát, mert eltéríti fogyasztói döntéseiket és keresletüket a

mesterségesen alacsony áron tartott termékek felé irányítja, melyek részben egészségtelenek is. Az árszabályozás továbbá a választék csökkenése, a mesterségesen alacsony ár pedig a hozzáférhetőség csökkenése irányába hat, amik legalább olyan súlyú gazdasági érdekei a fogyasztóknak mint az, hogy alacsony áron vásárolhassanak.

- (86) Fenti érvelés alapján az Árrendelet támadott rendelkezései sértik az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésében foglalt, az Államra rótt azon kötelezettséget, hogy lépjen fel az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben és védje a fogyasztók jogait.

7. Egyéb nyilatkozatok és mellékletek

a) Ügyvédi meghatalmazás

- (87) Az Indítványozó jogi képviselője a jelen alkotmányjogi panasz eljárásra vonatkozó ügyvédi meghatalmazást I/1. sz. alatt csatolja.

b) Nyilatkozat az Indítványozó adatainak nyilvánosságra hozhatóságáról

- (88) Indítványozó a nevének és adatainak közzétételéhez nem járul hozzá.

Kelt: Budapest, 2023. július 11.

dr. Hegymegi-Barakonyi Zoltán
ügyvéd
Hegymegi-Barakonyi és Fehérváry
Baker & McKenzie Ügyvédi Iroda

dr. Tamási Artúr
ügyvéd
helyettesítése meghatalmazás alapján

Mellékletek:

I/1. sz. melléklet: Ügyvédi meghatalmazás és helyettesítési meghatalmazás